

pp

ptujski

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA
IN KOOPERANTOV
MESOKOMBINATA PERUTNINA PTUJ
LETO VI ŠT. 11 NOVEMBER 1982

perutninar

II 325451

40-LETNICA I. ZASEDANJA AVNOJA

Sadovi, ki jih sedaj uživamo v naši socialistični družbi, so nastali v žrtev polnem zgodovinskem razvoju. Naša državnost je bila izoblikovana že med NOB, najprej na I. zasedanju AVNOJ v Bihaču, predvsem pa v Jajcu, na II. zasedanju.

Napadi fašističnih držav so preplašili jugoslovansko buržoazijo. 25. marca 1941 je bil podpisan pristop Jugoslavije k trojnemu paktu. Toda ljudske množice so pod vodstvom KPJ šle po vsej Jugoslaviji na ulice in demonstrirale proti vladi in njeni sebični ter izdajalski politiki. 27. marca, ko je bila oblast izročena mlademu kralju Petru II. so ljudske množice izrekle odločna gesla in stališča KPJ: »Raje vojno kakor pakt, raje smrt kakor sužnost.« Ko je Hitler izvedel za demonstracije, je 6. aprila 1941 sledil bombni napad na Beograd, kar je pomenilo vojno napoved Jugoslaviji. Že

17. aprila 1941 je vojska kapitulirala.

KPJ je stopila na čelo odpora proti okupatorju in njegovim hlapcem. 22. junija 1941 je pozval CK KPJ jugoslovanske narode na oborožen boj proti okupatorju. Kljub hudemu fašističnemu terorju nad našimi narodi, je naša narodnoosvobodilna vojska dosegla velike uspehe. Osvobajala je vse več ozemlja, kjer je potem ustanavljala ljudsko oblast.

Po osvoboditvi obsežnega ozemlja okrog Bihača in velikih uspehah narodnoosvobodilnega gibanja v vseh pokrajinah Jugoslavije, je CK KPJ sklenil, da pospeši ustanovitev političnega organa, ki bo predstavljal NOB jugoslovanskih narodov in narodnosti ter svetlo pokazal, kdo se resnično bori proti okupatorju, saj je takrat vso podporo zahodnih držav uživala begunska vlada v Londonu z izdajalskimi četniki. Tova-

riš Tito je sporočil Stalinu, da mislimo, ustanoviti svet, ki bi imel karakter parlamenta in izvršilne oblasti, kar je bilo leto kasneje v Jajcu na II. zasedanju AVNOJ-a tudi storjeno.

Direktiva Kominterne in Stalina je bila, da se še ne ustvarja nobena vlada, ki bi nasprotovala kraljevski vladi v Londonu zaradi možnih komplikacij in poslabšanja odnosov med zavezniškimi vladami. To vsekakor ne bi koristilo Sovjetski zvezi, ki je imela diplomatske stike z begunsko vlado.

V noči s 26. na 27. november 1942 so se na zasedanju v Bihaču sestali predstavniki narodov iz vse Jugoslavije ne glede na razlike v narodnosti, veri ali politični pripadnosti. Ustanovili so ANTIFAŠISTIČNI SVET NARODNE OSVOBODITVE JUGOSLAVIJE — AVNOJ.

Prvo zasedanje AVNOJ je imelo velik pomen, saj

so bili postavljeni prvi temelji nove Jugoslavije. Vrhovni štab je obdržal vojaške, AVNOJ pa je prevzel politične zadeve.

Ustanovitev AVNOJ je bil rezultat skoraj dvajsetmesečne skupne politične in oborožene borbe narodov Jugoslavije proti okupatorju in njegovim pomagačem. Usodo narodov Jugoslavije so kovalе demokratične sile ljudstva tako čvrsto, da njih enotnost nobena sila ni mogla in ne more več razdreti. Čeprav je padlo mnogo borcev, bilo ubitih mnogo žena in otrok, naše ljudstvo ni klonilo pred tujcem in domačim sovražnikom. Borilo se je in zmigalo.

Sedaj živimo v svobodi, ki so jo s krvjo plačali naši ljudje. Zato moramo skrbeti, da bomo nadaljevali pot, ki so jo začrtali s Titom in partijo.

Danica Hrenko

Ob 29. novembru, DNEVU REPUBLIKE
čestitamo sodelavcem in kooperantom!

- Družbenopolitične organizacije
- Samoupravni organi
- Uredništvo

VTISI S POTI PO AMERIKI

ARBOR ACRES — proizvajalec plemenskih živali

Tvrda Arbor Acres (AA), s sedežem v Glastonbury-n-Connecticut na severovzhodu ZDA se je v petdesetih letih svojega dela razvila v pomembnega proizvajalca reprodukcijskega materiala — predvsem brojlerskih staršev. Leta 1955 je razvila selekcijski center, ki ga še stalno dograjuje. Organizirana je na principu delniške družbe, ki jo vodi predsednik. Na predsednika so vezani trije sektorji in sicer:

- Tehnologija — kamor vključujejo: genetiko, zdravstveno varstvo in tehnologijo
- Marketing za ZDA
- Mednarodni marketing za: Evropo, Srednji vzhod, Azijo, Afriko in Južno Ameriko.

Kot druge je tudi ta organizacija preživljala dobre in težke čase. V letu 1970 je od 40,5 milijonov brojlerskih staršev zagotavljala AA kar 21,0 milijonov. Pet let kasneje, ko so bili za perutninarstvo v ZDA »težki časi«, je odpadlo na AA od 29,5 milijona brojlerskih staršev le 7,0 milijonov. V letu 1978, ko imajo ZDA spet 33,0 milijonov brojlerskih staršev je bila AA udeležena že s 13,0 timi milijoni. V letošnjem letu pa bodo plasirali 22,0 milijonov staršev, ob oceni, da jih je v ZDA spet 39,5 milijonov. Tako so od svojega 51 %-nega deleža na trgu brojlerskih staršev povečali svoj delež na dobrih 55 % v letu 1982.

Razvejana trgovsko — servisna mreža v Evropi in drugod po svetu pa jim omogoča plasiranje tudi v najbolj zaprta območja kot je na primer Irska, kjer so formirali najmlajšo farmo.

Trg osvajajo z intenzivno izboljšavo proizvodnih lastnosti

Svoj uspeh v prodoru na tržišče pripisujejo (tako so vsaj vedno poudarjali) sistematični izboljšavi proizvodnih lastnosti staršev in brojlerjev. Selekcijsko delo pa je usmerjeno v ekonomsko najpomembnejše lastnosti. Zato je tudi njihov selekcijski cilj zelo skrbno razdelan. Odbiro in razmnoževanje plemenskega materiala izvajajo po naslednji shemi:

Preglednica 1

Odbira in reprodukcija AA plemenskih jat ženske linije

GENERACIJA	OPIS
ELITA	= 2600 zelo visoko selekcioniranih kokoši ženske linije
↓	
ELITA - v preizkušanju	= 8500 kokoši v preizkusu
↓	
PRA STARI STARŠI	= dve selekcionirani jati, vsaka po 18.000 kokoši ž. linije
↓	
STARI STARŠI	= 1,0 — 1,2 milijona selekcio. kokoši
↓	
STARŠI	= 40 — 45 milijonov DSP staršev
↓	
BROJLERJI	= 5 biljonov brojlerjev

(vir: WAR : SJB — 2. 6. 1982)

Osnovo reprodukcije predstavlja elitna jata, ki ni velika, kakor je razvidno iz preglednice. Produkt iz elite predstavlja prvo množitev genetskega potenciala, ki ga ugotavljajo z meritvami in preizkušanjem 8500 kokoši v enakih pogojih z zaklopnimi gnezdli. S pomočjo rezultatov 12 tedenskega testa (začetna proizvodnja — performance test, je v visoki pozitivni koleraciji s proizvodnjo v celotnem obdobju nesnosti) odberejo živali za obnovo Elite. To so živali z najvišjimi proizvodnimi rezultati v skupini 8500 kokoši. Od ostalega materiala se oblikujeta dve jati prastarih staršev, ki dajejo reprodukt — stare starše. Selekcija torej teče do generacije prastarih staršev. V generaciji starih staršev se opravi samo še t.i. odbira s pomočjo fenotipskih lastnosti. Odbiro na ravni staršev pa opravijo že rejci sami.

Zaradi ilustracije velja omeniti množico podatkov, ki jih zbirajo v generaciji ELITA — v preizkušanju: razvoj telesne teže in konformacija, ter poraba krme v obdobju vzreje, začetek spolne zrelosti, število jajc v 12 tednih, teža jajc, oplojenost, oblika, barva in kakovost lupine, valilnost in seveda celotna paleta proizvodnih lastnosti potomstva.

Hitrost in natančen izračun genetskih parametrov pa dosežejo s vpeljanimi programi v računskem centru.

Strateške točke selekcijskega programa pa izhajajo iz stroškovnega modela v brojlerski proizvodnji, ki je razviden iz spodnje preglednice.

Preglednica 2

Relativni stroškovni elementi v reji brojlerjev

Stroškovni element	Stroški/LB cent (USA)	Stroški v %	Kumul. str. v %
1. Stroški plemenskih DSP	0,29	0,65	0,65
2. Stroški vzreje jark, krma, delo režijskega	0,82	1,86	2,51
3. Stroški za kokoši — krma, delo z jajci	3,06	6,93	9,44
4. Valjenje in razpošiljanje	0,75	1,70	19,14
5. Reja brojlerjev — delo	4,59	10,40	29,54
6. Krma za brojlerje	23,19	52,54	74,08
7. Drugi stroški za brojlerje — prevozi, servisi	3,01	6,82	80,90
8. Proizvodni stroški — delo, klavnica, naprave	8,42	19,10	100,00
Skupaj	44,14 c/LB		

(vir: AA — fotokopija preglednice)

Prikazana relativna ocena stroškov je iz obdobja: september 1980, ko so znašali poprečni proizvodni stroški za funt žive teže v ZDA 44,14 centov ob poprečni ceni krme 187 dolarjev/tono.

Iz preglednice je razvidno, da je v tem obdobju predstavljal v reji brojlerjev najmanjši strošek, izdatek za plemenskega piščanca. Največji pa je bil izdatek za krmo. To pa pomeni, da imajo izboljšane proizvodne (genetske) lastnosti plemenskih živali, ki se odražajo v zmanjševanju drugih stroškov (npr. 2,3 in 6) še prostora v stroškovni lestvici. Njihov relativni delež se lahko povečuje v razmerju z deležem na zmanjševanju drugih stroškov reje. Izboljšava posameznih proizvodnih lastnosti pa ne daje vedno enakega ekonomskega učinka, temveč je odvisna tudi od drugih vplivov na gospodarnost reje, kakor je na primer cena krmil za brojlerje.

Preglednica 3

Relativna (%) sprememba lastnosti, ki je potrebna za ekonomski učinek, ki je enak 1 % povečanemu dohodku

Lastnost — značilnost	Cena krme za brojlerje v USA \$/tona					
	160	180	200	220	300	350
dohodek — povečanje	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
broj. konverzija krme	1.9	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5
broj. živa teža	2.0	2.1	2.2	2.3	2.6	2.9
vitalnost - preživetje broj.	9.6	9.7	9.7	9.8	9.8	9.9
valilnost %	11.2	11.1	10.9	10.8	10.1	9.9
število jajc/kokoš	12.9	12.8	12.6	12.5	11.9	11.6
poraba krme za kokoš	19.5	19.8	20.5	21.1	22.3	22.8
poraba krme za jarke	61.8	63.6	65.5	67.1	70.9	72.6
cena plemenskih DSP	115	134	154	173	249	291

(vir: AA — fotokopija preglednice)

Za 2 % izboljšana živa teža brojlerjev da pri ceni krmila 160 dolarjev za tono en % večji dohodek. Pri ceni 350 dolarjev za tono krmila pa bi bilo potrebno enak porast dohodka izboljšati živo težo za 2,9 %. Za konverzijo krme in npr. valilnost veljajo obratna razmerja, ki so v negativni koleraciji s ceno. Današnja cena brojlerske krme niha od 160 — 175 dolarjev za tono (Inform. Central Soya — Chattanooga).

Intenzivnost selekcije vključujejo s pogoji gospodarjenja. Zastavljen imajo letni selekcijski cilj, ki je nakazan v spodnji preglednici.

Preglednica 4

Pričakovan letni selekcijski napredek

1. A — 70—80 g izboljšana živa teža brojlerjev ali za B — 0,03—0,04 izboljšana konverzija krme pri konstantni teži
2. 0,15 % izboljšani dohodek iz prodaje mesa
3. 0,5 g izboljšana teža valilnih jajc
4. 1—2 dodatnih valilnih jajc
5. Zadrževanje valilnosti na obstoječi ravni

(vir: WAR — SJB, 16. 1. 1982)

Preglednica kaže na oko zelo smelo postavljen rejski cilj. Vendar je treba opozoriti, da se v proizvodnih pogojih realizira le del letnega genetskega napredka. Potencial živali je navadno vedno večji od fenotipske realizacije. Kakor pri drugih proveniencah tudi AA ne kaže svojih ciljev — oziroma dela na genetski izboljšavi vitalnosti (odpornosti) brojlerjev.

Preizkušanje nesnosti — valilnosti

Obširno so prikazali variabilnost oziroma izboljšave proizvodnih lastnosti na svojih proizvodnih jatah in razumljivo tudi jatah drugih provenienc. Nekaj tega je prikazano spodaj.

Preglednica 5

Preizkus primerjave rej (BCT), datum izvalitve: 28. 5. 1981

Oznaka reje	% pogina v nesnosti	maks % nesnosti	maks. nes. v tednu	skup. štev. jajc/kokoš	teža jajc v 32 ted. vg
AA — Ry — 24	15.3	79.3	34	154.7	60.0
AA — Ry — 8	15.7	79.8	35	153.1	59.0
AA — Fs	15.7	80.6	33	152.0	61.6
ISA	16.5	82.0	32	150.0	59.3
HUBBARD	21.2	76.6	34	145.5	61.9
I. RIVER	15.5	81.9	32	157.8	57.2

(vir: WAR : SJB — 20. 9. 1982) od 25. — 67. tedna starosti.

Preglednica kaže relativno izenačenost v lastnostih med rejami AA in precejšnja odstopanja drugih rej. Podobne podatke vsebuje tudi naslednja preglednica. Razlikujeta se le v toliko, da so zajeta tudi starejše reje v primerjavi z mlajšo (A 8). Razen tega pa vsebuje tudi informacijo o treh skupinah (2 F + 1 M) starih staršev (GP).

Preglednica 6

Preizkus primerjave rej (B. C. T.) datum izvalitve 28. 4. 1980

Oznaka reje	% pogina v nesnosti	maks % nesnosti	maks. nes. v tednu	skup. štev. jajc/kokoš	teža jajc v 32 ted. vg	% jajc s 54 g
AA — Ry 88	10.9	80.5	35	167.7	58.1	87.5
AA — Ry 8	10.1	81.2	33	178.0	58.4	88.3
AA — Fs 1	9.9	81.6	36	174.5	59.8	92.5
Reg — GP	14.4	74.9	36	146.9	60.7	91.6
FS — GP	13.6	77.7	36	157.8	55.8	75.0
ML — GP 10	30.5	67.0	33	108.1	60.0	91.7
HUBBARD	16.5	77.2	36	163.1	60.2	97.5

(vir: WAR : SJB — 10. 9. 1981) od 25. — 67. tedna starosti.

Reg GP in FS — GP sta ženski, ML GP — 10 je moška linija (male line) starih staršev. Primerjava podatkov med obema preglednicama ni mogoča, ker gre za popolnoma druge jate (razen AA — Ry 8), ki pa so bile v proizvodnji leto dni prej. V obeh preglednicah pa je očitno namig na druge provenienc.

Opozorili so, da posamezne lastnosti ni mogoče ocenjevati s pomočjo testnih podatkov iz enega leta. Temveč je potrebno spremljati določeno lastnost skozi daljše časovno obdobje. Njihovi preizkusi za nesnost (štev. jajc po kokoši) so pokazali, da je ta še kako pomembna lastnost v obdobju oktober 1975 — julij 1981 v rahli regresiji. Izračunali so, da znaša regresijski koeficient (b) — 0.67 jajca na leto po nesnici. D. W. Rishell — glavni genetik, sicer pa direktor raziskav in razvoja trdi, da ne vedo za vzrok takšnega trenda. Morda leži v prevelikem poudarku za prirast žive teže?

Enake trende glede števila jajc ugotavljajo tudi drugod. Navedli so podatke iz Japonske, ki so povzeti v preglednici 7.

Preglednica 7

Proizvodni trendi v jatah (AA) — staršev, ki so bila v proizvodnji na Japonskem v obdobju 1976 — 1981

Proizvodna lastnost	Letna poprečja					
	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Prevedeno v nesnice	93.6	93.1	95.3	94.9	95.6	94.9
Starost ob 5 % nesnosti ted.	26.5	26.9	26.8	27.2	26.6	26.4
Konica nesnosti v %	83.5	82.1	83.3	82.6	83.9	83.4
Štev. tednov 80 % nesnosti	—	4.9	5.5	5.6	6.7	5.8
Popr. št. jajc/kokoš	184.0	175.2	181.9	183.2	179.5	181.4
Trajanje nesnosti — tednov	44.0	41.0	43.1	44.7	41.8	42.9
Štev. valil. jajc/kokoš	168.0	160.7	166.0	170.8	168.0	168.7
Povprečna valilnost %	85.3	85.3	85.1	84.4	83.9	83.0
Povprečna valilnost talna reja %	84.7	85.4	—	84.8	84.8	85.3
Povprečna valil. reja na rešetih %	86.8	85.1	—	83.9	82.7	80.7
Poraba krme v vzreji/jarka, kg	15.0	15.9	15.4	15.2	15.1	15.1
Poraba krme v nesn./kokoš, kg %	49.9	48.1	49.1	51.4	48.7	50.8
Krma za 1 valilno jajce v g*	386	398	389	392	380	383
Teža kokoši ob zakolu kg	3.37	3.55	3.55	3.73	3.69	3.72
Število jat v letu	36	40	29	22	33	43

(vir: WAR: SJB, 29. 9. 1982) * vsa krma za eno jajce

Tudi v tej preglednici so očitne razlike med posameznimi leti. Zlasti odstopa leto 1977, ko so zabeležili najnižje proizvodne rezultate. Povprečja pa kažejo, da gre za razmeroma veliko variabilnost posameznih lastnosti, kar pa prikazuje spodnja preglednica.

Preglednica 8

AA variabilnost proizvodnih lastnosti v letu 1941 — Japonska

Proizvodna lastnost n = 43 jat	povprečje l. 1981	naj- nižja	naj- višja
Prevedeno v nesnice %	94.9	78.5	98.8
Starost ob 5 % nesnosti tednov	26.4	23.0	29.0
Konica nesnosti v %	83.4	74.1	88.1
Št. tednov > 80 % nesnosti	5.8	0	10.
Popr. št. jajc/kokoš	181.4	141.1	208.9
Trajanje nesnosti — tednov	42.9**	46	61**
Število val. jajc/kokoš	168.7	138.7	195.0
Povpr. valilnost v %	83.0	66.1	87.8
Povprečna valilnost talna reja v %	85.3	80.9	87.8
Povprečna valilnost reja na rešetih %	80.7	66.1	86.3
Poraba krme v vzreji kg/jarka	15.1	11.1	17.9
Poraba krme v nesnosti kg/kokoš	50.8	41.6	67.9
Krma za 1 val. jajce v g*	283	342	543
Teža kokoši ob zakolu kg	3.72	3.20	4.21

(vir: WAR: SJB — 29. 9. 1982)* vsa krma za eno valilno jajce

** specifične skrajnosti za jate, ki sta dali 141.1 in 208.9 jajc. Skrajne vrednosti so bile izbrane samo iz ene jate z najnižjo oziroma najvišjo produkcijo.

Iz omenjenih navedb se da zaključiti, da imajo kvantitativne proizvodne lastnosti AA plemenskega materiala nizke dedne deleže variance — heritabilnost, kakor velja tudi za proizvodne lastnosti drugih živalskih vrst. Okolje je torej tisti činitelj, ki bistveno vpliva na fenotipsko ekspozicijo genetske osnove.

Zelo koristna bi bila primerjava enakih podatkov za HUBBARD, ki jih pa žal nimamo na voljo.

Preizkušanje lastnosti za prirejo žive teže

V prireji žive teže (ta lastnost ima višjo heritabilnost (h^2), kakor druge), močno zasledujejo genetsko izboljšavo z linijsko in medlinijsko reprodukcijo. Nekaj teh primerov kažejo spodnje preglednice.

Preglednica 9

Preizkus brojlerjev iz treh ženskih linij v letu 1981
datum izvalitve 30. 3. 1981 — starost ob zakolu 51 dni

Hibrid	štev. živali	živa teža v g	konverz. %	pogina kor. konverz.
AA × AA-8	346	2184	1.978	3.8
AA × AA-88	350	2153	1.992	2.8
AA × FS	350	2178	1.980	2.8

— korigirana konverzija na 2153 g/žive teže z 0,02 = 45 g

AA-8 in FS sta primerjalni generaciji, AA-88 je starejša generacija kokoši, kar se odraža tudi v živi teži in porabi krme za kg prirasta. Leto dni kasneje so žive teže nekoliko nižje zaradi krajše dobe plitanja

Preglednica 10

Preizkus brojlerjev iz dveh moških in dveh ženskih linij v letu 1982
datum izvalitve: 10. 2. 1980 — starost ob zakolu 45 dni

Hibrid	štev. živali	živa teža v g	konverzije %	pogina kor. konverzija
M16 × AA	400	1697	1.993	4.3
M20 × AA	400	1766	1.970	1.5
M20 × FS	400	1788	1.960	3.3

(vir obe tabeli: WAR: SJB — 1981 in 1982)

korigirana konverzija na 1697 g, 0,02 = 45 g

M20 je mlajša, M16 starejša generacija petelinov

Preizkuse nadaljujejo tako, da križajo eno moško linijo z različnimi ženskimi linijami in obratno. Takšni preizkusi v generaciji elite v razmnoževanju in v generaciji pra-starih staršev dajejo informacije za odbiro elitnih živali in informacije za odbiro oziroma reprodukcijo starih staršev.

Iz opisanega je mogoče zaključiti, da delo na selekciji plemenskega materiala nikoli ne preneha, da ima to delo svoj ekonomski ekvivalent na račun izboljšave in utrditev določenih proizvodnih lastnosti brojlerjev.

Dr. Mihael Ledinek
(Nadaljevanje prihodnjic)

Skrb za pocenitev proizvodnje

Z novimi delovnimi prostori, v katerih opravljamo svoje delo že nekaj let, se nam je ponudila možnost, da se lahko iz dneva v dan spoprijemamo z vse težjimi ter tudi zahtevnimi deli za potrebe naše proizvodnje. Možnosti so precej velike v vseh delovnih enotah, kot so ključavničarska, mizarska, avtomehaniška, električarska delavnica in zidarska skupina ter še vse druge dejavnosti za nemoteno proizvodnjo.

S težavami, katere nas spremljajo v teh težjih gospodarskih trenutkih, posebej še uvoz tuje opreme, ter drugih tehničnih materialov, ki so nam neobhodno potrebni za naše vsakdanje delo, nas je primoralo, da smo se v veliki meri začeli posluževati domačih materialov ter s temi nadomeščati uvožene.

Že samo ime naše TOZD Transservis pove, da opravljamo transportne usluge ter servisna vzdrževalna dela v vseh naših TOZD, prav tako pa že precej časa opravljamo v velikem obsegu vzdrževanje v TOK — Hajdina oz. pri naših kooperantih. Pri teh še posebej skrbimo za elektro vzdrževanje na vsej tehnični opremi, s katero so opremljeni vzrejni objekti.

Zaradi raznovrstne električne opreme, katero so vgrajevali predvsem v nove objekte, smo se v TOZD z vodstvom TOK Hajdina dogovorili za poenoteno izdelavo električnega razdelilca, ki je v veliki meri zmanjšal vzdrževalne stroške kooperantov, ter poenostavil montažno delo pri novih objektih. Naj na kratko opišem opremljenost tega razdelilca ter njegove prednosti pred prejšnjo opremo, katere se je montirala v objekte. V razdelilcu, ki meri vsega 60 x 90 cm, je montirano vse, kar potrebuje objekt za nemoteno obratovanje elektro naprav z zaščitnim stikalom fid, kar je izrednega pomena za varno delo z napravami, varovalkami za vse porabnike v objektu, regulacijskimi stikali za regulacijo števila obratov ventilatorjev in moči svetlobe v objektu ter avtomati s termostati, ki uravnavajo temperaturo v objektu.

Celotni razdelilec je montiran v predprostoru, kar je bistveno boljše od prejšnjega sistema montaže, kjer so bili določeni elementi montirani v samem vzrejnem prostoru, ter tako izpostavljeni vplivom predvsem amoniaka, veliki vlagi ter prahu.

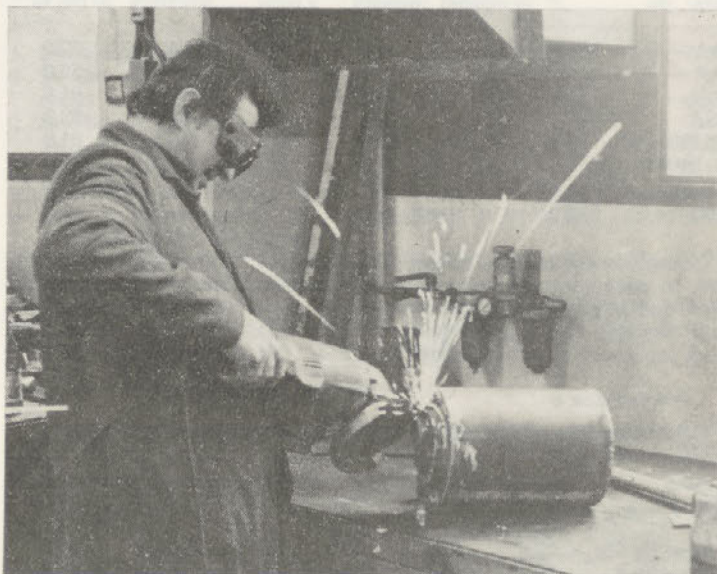
Velike težave oz. izpade v operacijski proizvodnji, s tem mislim na številne zadušitve piščancev, katere so še vedno prisotne, so nas privedle do zaključka, da tudi na tem področju nekaj ukrenemo. Čeravno je veliko število objektov opremljenih s signalnimi napravami — tako imenovanimi »Jerneji« — je kljub

temu prihajalo do velikih zadušitev piščancev. Naprava kot takšna je zelo tehnično izpopolnjena ter tudi natančna, opremljena z elektronskimi elementi, predvsem uvoženimi, je zelo občutljiva, zato pa manj odporna proti električnim sunkom vsled strele pa tudi proti prahu in vlagi ni dovolj odporna, zato imamo velike težave pri servisiranju le teh. Odložili smo se izdelati signalno napravo z domačimi elementi ter mogoče malo bolj odpornimi proti prej omenjenim negativnim vplivom.

Signalna naprava je opremljena z releji, kateri spremljajo prisotnost električne energije po fazah v objektu, termostati so za kontrolo visoke in nizke temperature v objektu, samopovratnim prekinjevalnim stikalom signala, kontrolno svetilko, ki služi za optično kontrolo brezhlbnosti akumulatorske baterije ter sirene, katere je zelo primerna za objekte, ki so bolj ali manj oddaljeni od stanovanjskih poslostopij.

V servisu opažamo precejšnje povpraševanje po teh napravah s strani kooperantov, saj si jih veliko število želi dvojno varnostno zaščito in s tem preprečiti nepotrebne izpade v proizvodnji, ter zmanjšati proizvodne stroške.

Velike težave, pa tudi proizvodni stroški, nastajajo pri servisiranju termogen peči oziroma gorilnikov, ki služijo za ogrevanje objektov. Predvsem v zimskem času so velike težave z gorivom, ker je le-to v veliki meri izpo-

Izdelava prototipa grelnega lonca za predgretje goriva

stavljeno nizkim temperaturam, kar povzroča »zmrzitve« goriva v instalacijah. Prav tako močno zmanjšuje izkoristek porabljenega goriva, kar je v tem času bistvenega pomena. Tudi na tem področju smo se odločili zmanjšati težave. V tem predzimskem obdobju pripravljamo napravo, tako imenovani grelni lonec, kateri bi naj predgrel kurilno nafto na takšno temperaturo, ki bi zadostovala za nemoteno delovanje gorilnikov, s tem pa bi bistveno povečala izkoristek porabljenega goriva. Prav tako si prizadevamo z določenimi spremembami na gorilnikih zmanjšati splošno po-

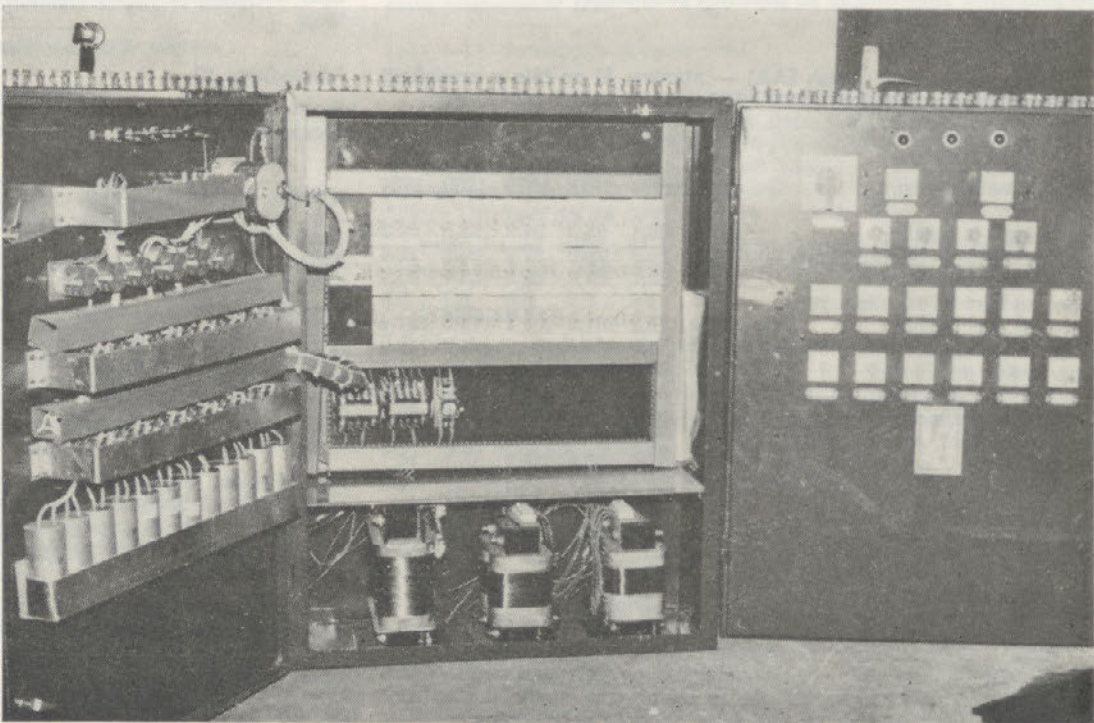
rabo goriva ter s tem zmanjšati velike stroške za ogrevanje v zimskem obdobju.

V elektro delavnici prirejamo in popravljamo elektromotorje ter druge stroje za potrebe proizvodnje. Tudi v drugih delavnicah posebej še v ključavničarski se spoprijemamo z zelo zahtevnimi deli pri izdelavi razne opreme, katere že v veliki meri nadomešča tujo, posebej opremo mesne industrije.

Toliko o našem delu ter prizadevanjih za boljšo prihodnost ter nadaljnjo uspešno proizvodnjo v vseh TOZD in pri kooperantih.

Branko Kodrič

Lepo urejena in pregledna razdelilna omarica, kakršne v Transservisu pripravljajo za naše kooperante. Levo odprta omarica, desno zunanji izgled zaprte omarice.

Najstarejši poslovodja odšel v zaslužen pokoj

Vedno vedri obraz Jožeta Tkalcā je dobro znan večini perutninarjev pa tudi mnogim občanom, saj je bil naš najstarejši poslovodja. Jože Tkalec se je takoj po vojni zaposlil v Okrajnem podjetju za prekrbo z mesom. Od leta 1955 je delal v Mesninah, ki so se leta 1961 združile s Perutnino.

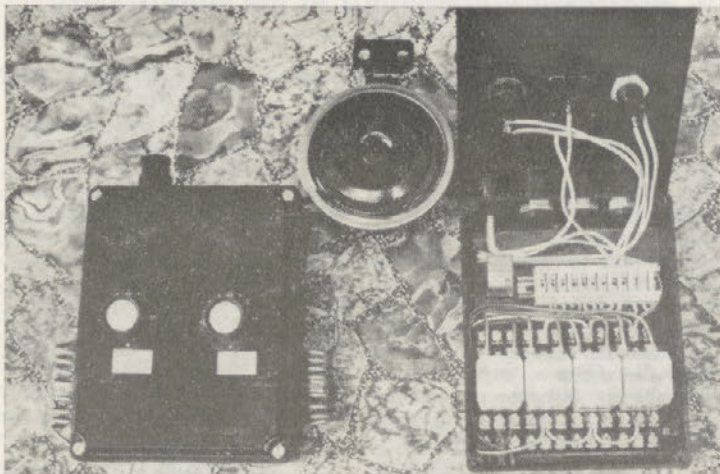
V letošnjem septembru se je Jože Tkalec upokojil, vendar bo ostal še naprej naš sodelavec, saj človeka kakršen je bil Jože ni mogoče pozabiti. Vseskozi je bil dober in pošten delavec, vendar strog in natančen. To najbolj vedo mnogi vajenci, katerim je bil učitelj in mentor. Tudi mnogi od teh so danes že poslovodji in če se z njimi pogovarjaš o Jožetu povedo: »Res je bil strog, vendar pošten, zato si se pri njem mnogo naučil«. Cenijo pa ga tudi ptujske gospodinje, saj je bil »stare šole«, kot radi rečemo, držal se je torej načela, da je najpomembnejše biti vljuden in zadovoljiti stranko.

Jože Tkalec je bil aktiven tudi v organih upravljanja in v sindikatu, zato ni čudno, da je bil deležen priznanja delovne organizacije. Za svoj prispevek k razvoju družbene skupnosti in dobro delo pa je prejel tudi državno odlikovanje.

Sedaj, ko se je upokojil, mu želimo obilo trdnega zdravja in dobrega počutja.

Sodelavci

Signalna naprava, kakršno so skonstruirali v delavnici Transservisa

Upokojila se je Marta Kampl

Slovo je bilo v veselim razpoloženju

(Foto: Anton Domiter)

Delavci TOK Hajdina smo se poslovili od dolgoletne sodelavke Marte KAMPL, ki je odšla v pokoj. Slovo je bilo veselo in žalostno. Veselo, ker nas zadovoljna in zdrava zapušča. Uresničile se ji bodo želje, da bo več časa porabila zase in za svoje najbližje. Žalostno pa je, ker skoraj ne moremo verjeti, da je minilo že 18 let, ki jih je preživela med nami in da bomo ostali brez nje.

V našem kolektivu se je Marta zaposlila 15. 11. 1964. Ves čas je opravljala dela in naloge vodje saldakontov in likvidatorice računov.. Bila je vestna, marljiva in

zelo priljubljena. Dodatnih nalog in opravil ni nikoli odklanjala in bolj kot katerakoli izmed nas se je zavedala svojih dolžnosti. Sodelavcem je bila vedno za vzgled. Veliko let je bil na čelu našega kolektiva njen mož Maks Kampl in skupno sta veliko prispevala za razvoj naše dejavnosti.

Izražamo ji zahvalo za dosedanje sodelovanje. Želimo ji še mnogo let zdravlja in prijetnega življenja med svojimi najdražjimi. Zelo bomo veseli vsakega srečanja z njo.

Sodelavci TOK Hajdina

Referendum uspel

Delavci Mesokombinata Perutnina in Kooperanti so glasovali za:

1. Spremembo in dopolnitev srednjeročnega plana proizvodnje in storitev ter samoupravnega sporazuma o temeljih plana za obdobje 1981—1985.

2. Samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev skupne porabe, namenjenih za stanovanjsko izgradnjo (glasovali delavci Mesokombinata Perutnina).

3. Pravilnik o reševanju stanovanjskih potreb delavcev (glasovali delavci Mesokombinata Perutnina).

TOZD	Vpisano v imenik	Glasovalo	%	Za spremembo in dopolnitve srednj. plana - temeljev plana	%	Za samoup- sporazum	%	Za pravilnik	%
1. Tovarna krmil	67	66	98,5	59	88,0	57	85,0	60	89,5
2. Perut. farme	212	204	96,2	179	84,4	177	83,4	184	86,7
3. Mesna ind.	520	450	86,5	394	75,7	396	76,1	400	76,9
4. Transservis	182	157	86,2	119	65,3	120	65,9	124	68,1
5. Commerce	213	191	89,6	187	87,7	186	87,3	190	89,2
6. DSSS	119	115	96,6	113	94,9	112	94,1	112	94,1
7. Ptujška tiskarna	79	72	91,1	69	87,3	57	72,1	63	79,7
8. TOK Hajdina	30	30	100,0	30	100,0	30	100,0	30	100,0
— Kooperanti	219	168	76,7	168	76,7	—	—	—	—
Skupaj	1641	1453	88,5	1318	80,3	1135	79,8	1163	81,7

Komisija za izvedbo referenduma razglša, da je referendum uspel, da so spremembe in dopolnitve in samoupravni akti, ki so bili predmet referenduma sprejeti. Ptuj, 22. novembra 1982

Predsednik komisije za izvedbo referenduma
Martin MLAKAR

SLEHERNI TRENUTEK PRIPRAVLJENI

Pred leti smo veliko pisali o obrambnih pripravah in pripravah enot in štabov civilne zaščite za odpravo posledic izrednih razmer. Poročali smo tudi o sodelovanju naših enot CZ v akcijah NNNP in v drugih občinskih in medrepubliških vajah, kakor tudi o uspehih na tekmovanjih enot prve medicinske pomoči. Končno smo vas seznanili z uspeho veliko vajo CZ v Tovarni krmil septembra 1980, v kateri so poleg naših enot CZ sodelovali še gasilci okoliških gasilskih društev. Od takrat dalje pa, kot da se ni nič več dogajalo. Pa se je.

Ker so bili štabi in pripadniki enot kar dobro izurjeni, niso pa bili ustrezno opremljeni, je koordinacijski štab, skupaj s štabi in strokovno službo, poslej skrbel za nabavo potrebne opreme, izpopolnitev enot, za dopolnilno teoretično usposabljanje pripadnikov enot in štabov, predvsem na novo razporejenih. Posamezne ekipe pa so se tudi v tem času udeleževale posameznih akcij in tekmovanj. Letos pa se je koordinacijski štab odločil, da opravi preskus mobilizacijske sposobnosti enot in štabov civilne zaščite naše delovne organizacije. O tej uspehi akciji, ki je bila izvedena v soboto, 20. novembra, sem se pogovarjal z Jankom Kosijem, poveljnikom koordinacijskega štaba civilne zaščite.

Tovariš poveljnik, v soboto ste izvedli mobilizacijsko vajo pripadnikov CZ. Zakaj ste se odločili za tako obliko in kakšna je bila predpostavka?

Z ozirom na to, da je že nekaj vaj naših enot lepo uspelo, smo tokrat želeli ugotoviti usposobljenost za hitre akcije, torej mobilizacijsko pripravljenost. Vzporedno s tem se je izkazala tudi akcijska in politična zavest naših delavcev — pripadnikov enot civilne zaščite.

Posebne predpostavke torej nismo imeli, preverjali smo le potek in uspešnost kurirske službe in čas mobilizacije.

Na mobilizacijskem mestu, ki je tokrat bilo za vse na Mesni industriji, smo preverili tudi popolnost in stanje opreme posameznikov in točnost podatkov, predvsem blivališč. Po tem pregledu so se pripadniki vračali.

Začetek vaje je bil v soboto, 20. oktobra ob 5. uri. Naj povem, da je vajo že od 5. ure dalje spremljal namestnik načelnika za ljudsko obrambo občine Ptuj, prišel pa je tudi predsednik KPO tovariš Gojčič.

Kako pa ocenjujete potek vaje?

V oceni smo si enotni, da je vaja izredno uspela. Kljub temu, da so mnogi pripadniki iz oddaljenih krajev, saj so prihajali iz vseh koncev naše občine, prihajali so iz Velike Varnice, Narpelj, Cirkulan, Hvalitinc in drugih oddaljenih krajev, nekateri celo izven občine, so se hitro odzvali. Ne glede na oddaljenost so pripadniki v glavnem prišli v zelo kratkem času. Prvih 6 je namreč prispelo že ob 5.30, večina pa se je prijavila med 7. in 8. uro. Poslednji so prišli do enajstih. Pri tem je zanimivo to, da so mnogi iz oddaljenih krajev prišli prej kot posamezniki iz Ptuja.

Kurirji so torej dobro opravili svojo nalogo?

Razen enega kurirja so nalogo vsi zelo dobro opravili, omeniti pa je treba Janeza Matjašiča, ki je potem, ko je obvestil vse »svoje« pripadnike na domu, šel tiste, katerih ni našel doma, iskat še v službo.

Posameznim kurirjem bi lahko šteli v slabo le to, da niso vpisali časa vročitve poziva, saj bi tako lažje preverjali, koliko časa je kdo rabil za pripravo.

Znano je, da je vedno nekaj pripadnikov zadržanih, kakšna je torej bila udeležba?

Tudi to ocenjujemo kot ugodno. Od 226 vpoklicanih se jih je

Frančka Cvetko prejema priznanje za uvrstitev na tekmovanju enot civilne zaščite

udeležilo 165 ali 73 %, ker pa je vaja bila pripravljena v popolni tajnosti, je odšlo 20 delavcev na redno delo v svoje TOZD. Ti so se telefonično oglasili in se pozanimali, če je v Mesni industriji res kaj narobe. Seveda smo jim sporočili, da je vaja in naj naprej redno delajo, da na bi ovirali proizvodnje. Normalno štejemo tudi te kot prisotne, saj bi v primeru potrebe takoj prispeli, tako je procent udeležbe v resnici 82 %. 24 delavcev pozivov ni prejelo, ker jih ni bilo doma, le 12, ki so pozive prejeli, se jih ni udeležilo brez opravičljivega razloga, 5 pripadnikov ni prejelo pozivov, ker jih kurir ni prinesel.

Visok odstotek udeležbe je vsekakor odraz visoke zavesti delavcev in pripravljenost v vsakem trenutku pomagati, kjerkoli je to potrebno. Tiste, ki res niso mogli priti, so prihajali opravičevati zakonci, kar je vsekakor vredno pohvale.

Neopravičeni izostanki od vaje vsekakor pomenijo izigravanje ustavnih dolžnosti in kar je ena-

ko pomembno, slabitev akcijske sposobnosti enot. Kakšni ukrepi bodo uvedeni proti tem.

Vsi vemo, da je razporeditev v enote CZ enaka vojaški razporeditvi v oborožene sile, le da vojaške obveznike večkrat in za dalj časa kličejo na izpopolnjevanje. Mi smo se odločili, da redkeje kličemo na vajo, vendar ni pošteno, da se nekdo izmika vaji, ki je le enkrat v letu ali še manj. Mislim, da je to izživljanje posameznikov.

Prav iz tega razloga bomo vse, ki so neopravičeno izostali, predali v postopek oddelku za ljudsko obrambo občine Ptuj. Od teh načel pa tudi v bodoče ne bomo odstopali.

Verjetno bo to opozorilo zadostovalo, pa tudi ukrepi bodo najbrž učinkoviti tako, da v bodoče najbrž ne bo več izmikanj. To pa bo omogočilo, da bodo naslednje vaje še bolje uspele.

L. C.

Zbor po opravljeni medrepubliški vaji civilne zaščite

Dežurstvo delavcev O. V. A. ob sobotah in praznikih v novembru in decembru 1982

Priimek in ime	Datum	Dosegljiv na telefon
LEDINEK dr. Mihael	27. 11. 1982	772-611 Tovarna krmil
ŠOSTERIČ Milan	27. 11. 1982	772-611 Tovarna krmil
LEPOSAVIČ Tomislav	29. 11. 1982	772-611 Tovarna krmil
OMLADIČ Mihaela	30. 11. 1982	772-611 Tovarna krmil
OMLADIČ Mihaela	4. 12. 1982	772-311 TOK Hajdina
PREKORSEK Vlado	4. 12. 1982	772-311 TOK Hajdina
MAROH Mirko	4. 12. 1982	772-311 TOK Hajdina
LEPOSAVIČ Tomislav	11. 12. 1982	772-611 Tovarna krmil
ŠOSTERIČ Milan	11. 12. 1982	772-611 Tovarna krmil
KOVAČIČ Mijo	18. 12. 1982	772-611 Tovarna krmil
KOVAČ Janez	18. 12. 1982	772-611 Tovarna krmil
LEDINEK dr. Mihael	25. 12. 1982	772-611 Tovarna krmil
KOVAČIČ Mijo	1. 1. 1983	772-611 Tovarna krmil
LEDINEK dr. Mihael	3. 1. 1983	772-611 Tovarna krmil

Dežurstvo traja od 7. — 15. ure.

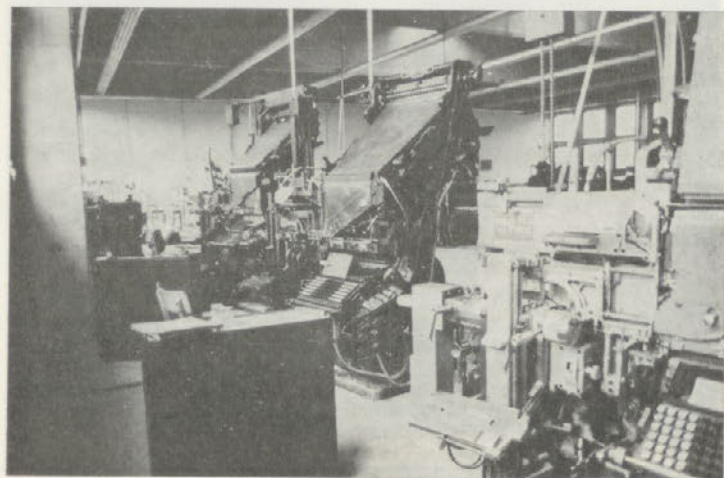
Vodja O.V.A.:
LEDINEK dr. Mihael

Iz zgodovine tiskarstva

VI. STAVNI STROJI

Vedno večje potrebe po tisku, hkrati pa tudi večja hitrost tiskarskih strojev, so narekemale tudi hitrejša stavljenja knjižnega in časniškega stavka. Tako je nemški urar in mehanik Otmär Mergenthaler leta 1884 izumil v Baltimoru (Amerika) prvi uporabni stavni stroj sistema »Linotype«, ki uliva cele vrste. Že mnogo predtem je bilo napravljeno več raznih poskusov, vendar brez zadovoljivih uspehov. Prvi stavni stroj je začel

delovati leta 1886 v podjetju »New York Tribune«. Leta 1890 je bil izdan patent za drugi sistem stavnega stroja, ki uliva cele vrste, in sicer za sistem »Typograph«, ki ga tu pa tam še danes s pridom uporabljajo za stavljenje knjižnega stavka. Izumila sta ga Američana J. R. Rogers in F. E. Bright, in sicer v Detroitu. Leta 1897 je Tolbert Lanston, prav tako Američan, izumil stavni stroj, ki ne uliva celih vrst, marveč psamezne črke in mu dal zato ime »Monotype«.

Oddelek strojne stavnice

VII. ČRKOLIVARSKI STROJI

V 19. stoletju so izumili in precej izpopolnili tudi stroje za ulivanje črk za ročno stavljenje. Leta 1838 je izdelal Danec Lauritz Brandt ročni ulivalni stroj, ki je sčasoma spodrinil dotlej edino uporabljeno ročno ulivalno napravo. V Ameriki je v isti panogi deloval Američan David Bruce, v Nemčiji pa so ročne ulivalne stroje pričeli izdelovati leta 1845.

Rojstno leto kompletnega ulivalnega stroja je 1862. Izumila sta ga Angleža Robert Johnson in Stains Atkinson. Izum jima je uspel v Londonu. Bistveno je ta stroj izboljšal pariški strojni tovarnar Foucher, in sicer leta 1883. Leta 1885 je začelo izdelovati kompletne ulivalne stroje lastne konstrukcije berlinsko podjetje Küstermann and Co., od leta 1900 pa jih izdeluje tudi po Foucherjevem sistemu.

VIII. STEREOTIPIJA IN GALVANOPLASTIKA

Stereotipirati so poskušali že leta 1739. Tedaj je Anglež William Ged v Edinburghu iznašel postopek, po katerem je izdeloval tiskovne plošče, pri čemer je obliko stavka ali strani vtisnil v mavčevo matrico. S stereotipijo so se ukvarjali tudi Charles Stanhope, dalje Firmin Didot, sin pariškega črkolivarja Ambroisa Didota, in izumitelj cilindrskega stroja, Friedrich Koenig; tudi ti so iskali način, kako bi posneli črkovni sestavek, da bi ne bilo treba tiskati z dragocenim stav-

nim gradivom, marveč s ploščo, odlitih s primerne matrice.

Bistvena za razvoj stereotipije je papirna matrica, ki jo je leta 1829 izumil Claude Genoux. Črke so bile v mavčevo matrico res zelo ostro vtisnjene, tako da pri posnetku oblika ni trpela, vendar je bilo treba z mavčevo matrico zelo previdno ravhati, ker so bili tiskovni delci zelo občutljivi. Hkrati je bilo z mavčeve matrice mogoče uliti samo eno ploščo, danes pa s papirne matrice lahko napravimo štiri ali celo več odlitkov.

Galvanoplastika se je razvila v 19. stoletju iz niza izumov in iznajdb. Predvsem je bilo važno, da so spoznali električni tok, zlasti pa njegov kemični učinek. Posebnega pomena za galvanoplastiko je bila ločitev niklja iz njegovih kemičnih spojin (1842), ki so jo začeli uporabljati pri izdelovanju tiskovnih plošč, torej za ponikljanje plošč, šele mnogo pozneje.

Herman Jacobi iz Dorpata je leta 1838 poročal peterburški Akademiji znanosti o svojih poskusih, pri katerih mu je uspela z galvanskim tokom posneti obliko kolajn in drugih kovinskih predmetov. Leta 1840 je Murray

izumil način, po katerem je z galvanskim tokom lahko posnel tudi oblike nekovinskih predmetov. Njihovo površino je potreboval z najdrobnejšim grafitom, s čimer jih je napravil prevodne.

Za razvoj galvanoplastike je bil končno odločilnega pomena tudi izum dinama. Med raznimi sistemi proizvajalcev toka, ki so bili skoraj obenem konstruirani, je posebno pomemben stroj, ki ga je leta 1866 izdelal Werner Siemens. S tem so bili ustvarjeni vsi temelji za uspešen razvoj galvanoplastike, ki je zaradi današnje izpopolnjenosti tolikšnega pomena za grafično stroko.

IX. FOTOGRAFIJA IN KEMIGRAFIJA (1 del)

Lesorez je najstarejši postopek, ki je omogočil razmnoževanje slik s tiskom. Le nekoliko mlajša sta bakrorez in radiranka, tiskovna postopka z izdolbine. V začetku 19. stoletja se je tem postopkom pridružil še tisk s ploskve ali litografija, ki je kmalu prekosil vse starejše ilustracijske tiskovne postopke.

Vse te ročne grafične postopke so gojili predvsem umetniki in po različnih poteh ustvarili obudovanja vredna dela že pred 16. stoletjem. Tudi današnji umetniki še radi uporabljajo te stare delovne postopke, najsi gre za knjižne ilustracije ali za samostojne umetniške like.

Ročne tehnike pa je zelo spodrinil fotomehanski postopek. Kakor že ime pove, je fotografija podlaga vse sodobne reproduksijske tehnike.

Prvo odkritje v tej smeri je uspelo leta 1727 Johannu Heinrichu Schulzeju v Halleju. Opazoval je, kako so srebrove soli občutljive na svetlobo, in napravil s svetlobo slike na srebro vsebujočo kreda, ki pa je seveda še ni mogel napraviti občutljivo na svetlobo. Na te poskuse so polagoma pozabili. Leta 1809 so Angležema Wedgwoodu in Davyju uspeli slike na papir, ki sta jih navlažila z raztopino solitno kislega srebra.

Stvarni izumitelj fotografije pa je Louis Jacques Mandé Daguerre, ki je prvi napravil posnetke na kovinsko ploščo s kamero, slike, tako imenovane »daguerrotipije«, pa ohranil tudi na svetlobi. Kamera ali — kakor so jo prej večinoma imenovali — camera obscura je bila sestavljena iz ohišja, ki je bilo v notranjosti docela črno prevlečeno; v sprednjo steno je bila izvrtana luknjica za prodiranje svetlobe v notranjost, na zadnji strani pa je bilo vloženo motno steklo, na katerem je precej dobro odsevala podoba predmeta, postavljenega pred kamero. Camera obscura je prvi opisal Leonardo da Vinci, in sicer okoli leta 1500. Že v 16. stoletju je bila precej izboljšana. Namesto preproste izvrtane luknje za svetlobo so vstavili lečo. Daguerre je nato nadomestil motno steklo z bakreno ploščo, ki jo je prevlekel s tanko plastjo srebra in izpostavil jedovim hlapom. Po osvetlitvi je bila na plošči najprej nevidna (latentna) slika, ki jo je napravil vidno z živosrebrnimi hlapi.

Nadaljnje poskuse na področju fotografije je delal z uporabo jodovega srebra predvsem Anglež Fox Talbot. Razen jodovega srebra je kot snov, občutljivo za svetlobo, uporabil tudi podobno kromovo srebro. S tem je izumil izdelovanje fotografskih slik na papir, ki ga je prevlekel z eno od teh snovi, občutljivih za svetlobo. Slike je razvil s kislino, ki jo je pridobil iz šišek, neobdelanih pa jih je napravil s fiksiranjem v nežveplenokislem natriju, ki ga je uporabljal že Daguerre in ki ga naši fotografi še danes uporabljajo pod imenom »fiksirna sol«. Tablotov izum je tudi razmnoževanje fotografskih slik s kopiranjem, ki pa je seveda zadovoljivo uspelo šele potem, ko je leta 1847 Francoz Niepce de Saint Victor uvedel steklo za nosilec plasti, občutljive za svetlobo.

Leta 1850 je izumil Anglež Archer postopek, ki je še danes najvažnejši pri reprodukciji črtnih originalov. Kot fotografično plast je uporabil kolodij, ki mu je primešal določeno količino jodove soli, neposredno pred osvetljevanjem pa je ploščo položil v raztopino srebrovega nitrata, tako da je v plasti nastajalo jodovo srebro. Tako prirejen ploščo je moral še mokro osvetliti in razviti; uporabiti pa jo je mogel torej le, če je imel temnico v neposredni bližini.

Leta 1871 so izumili suho ploščo, prevlečeno s plastjo bromovega srebra. Sestavo snovi, občutljivih za svetlobo, so bolj in bolj izpopolnjevali, občutljivost za svetlobo je bila vedno večja, s čimer se je skrajšal čas osvetljevanja, ki je sploščka trajal nekaj minut, na dele sekunde.

Občutljivost plasti pa je morala biti zvečana še zaradi nečesa drugega: vsi deli sončnega spektruma od vijoličaste do rdeče barve namreč niso enakoverno učinkovali na prvotno znane plasti. Močno so učinkovali nanjo modri žarki, zelo malo pa zeleni, rumeni in rdeči.

Leta 1873 je Hermann Wilhelm Vogel v Berlinu napravil fotografske plasti občutljive za precej večji del spektralnih barv, in sicer s tem, da je ploščo namakal v določeni raztopini katranskih barvil.

Po priročniku za ročne stavce (Maks Blejec) priredil Jože Sluga.
(Nadaljevanje prihodnjik)

Povečanje zmogljivosti zmrzovalnega tunela

Nenehno povečanje kapacitete zmrzovalnega tunela Linde v TOZD Mesna industrija je rezultat izboljšav, ki so jih izvedli hladilniška in tehnična služba ter drugi.

Z nakupom zmrzovalnega kontinuiranega tunela Linde je TOZD MI in celotna DO dobila nove možnosti za povečanje kvalitete in kvantitete zmrzovanja piščančjega mesa ter drugih izdelkov. Vemo pa, da brez zmrzovalnega tunela ne bi mogli izvažati zmrznjenega mesa piščancev v takšnem obsegu, kot to delamo sedaj. V primeru resnejše (dolgotrajne) okvare na zmrzovalnem tunelu bi bil izvoz resno ogrožen oz. kvalitativno bistveno zmanjšan. Vsi dobro vemo, kaj bi to pomenilo v sedanji situaciji, kjer je izvoz nujno na prvem mestu.

Dogaja se, da zmrzovalni tunel obratuje več mesecev po 24 ur na dan, pa tudi ob nedeljah in praznikih. Do sedaj ni bilo resnejših okvar, kar pa ne pomeni, da jih ne bo v bodoče, predvsem zaradi hudega pomanjkanja rezervnih delov, ki jih ni moč dobiti na jugoslovanskem trgu. Menimo, da sedanje stanje z rezervnimi deli lahko pripelje do resnih posledic. Najbolj boleče pa bo to, da bo izvoz s tem resno ogrožen. Premalo se zavedamo nujnosti pravočasnega vzdrževanja strojnih naprav. Ne bo nam nič pomagalo, če bomo imeli dovolj krmil in kvalitetno vzrejenih piščancev, če bomo imeli težave pri zakolu in obdelavi, ker bo pač primanjkovalo rezervnih delov in ustreznih materialov.

Firma Linde navaja kapaciteto zmrzovalnega tunela s 4000 kg/h. Te količine sedaj ne dosegamo, vendar menimo, da ni nemogoča, če prej zadovoljivo rešimo nekaj tehnoloških problemov. Pri dvoimenskem delu pomeni 4000 kg/h, 60000 kg zmrznjenega mesa, pri treh izmenah pa 90000 kg, kar predstavlja skoraj celodnevno proizvodnjo.

V začetku obratovanja zmrzovalnega tunela meseca maja 1980 smo dosegali kapaciteto 1200 kg/h, danes dosegamo kapaciteto 2900 kg/h. Od takrat do danes so bile izvedene številne spremembe in dopolnitve, vse s ciljem zvišanja kapacitete. Največ sprememb smo izvedli na embalaži. Bilo je tudi nekaj konstrukcijskih dopolnitev. Menimo, da ima ustrezna embalaža najpomembnejši vpliv na kapaciteto. Ob uvajanju sprememb smo se srečali z vrsto težav, predvsem z dejstvom, da povzroča vsaka izboljšava pri nekaterih delavcih upor. Smo pa tudi priče nepodpiranja izboljšav s strani nekaterih vodilnih delavcev. Novatorstvo v Perutnini še ni zažvelo tako, kot bi moralo.

Ob dosedanjih izboljšavah kapacitete še nismo zadovoljni. Naš cilj je, doseči 4000 kg/h. Dodali bi samo še to, da bomo cilj dosegli samo s polno zagnanostjo nekaterih služb in njihovih vodij, kot je to bilo že doslej. Žalostno pa je dejstvo, da takšni posegi niso niti priznani, kaj šele materialno stimulirani.

Tehnolog perutninske klavnice
Zoran Milovanović

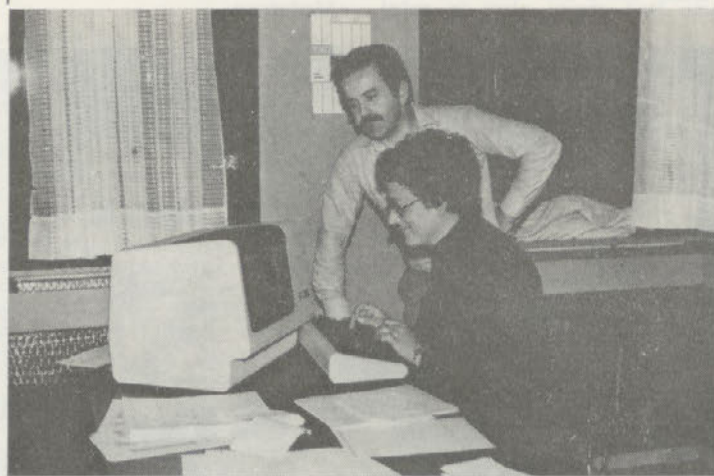
Odslej pomaga računalnik

V naši DO imamo nov AOP center. Preden delo v takšni enoti nemoteno steče, je potrebno dosti znanja, potrpljenja, pa tudi ogromno zbiranja podatkov. Sedaj bomo na AOP prenesli tudi obračun osebnih dohodkov. Ker bi radi začeli s tem delom že v novem letu 1983, so nam potrebni določeni podatki, ki pa bi morali biti podani v zelo kratkem času. Tako prihaja včasih do živčne napetosti. Zato prosimo vse TOZD, da sodelujejo ter nam po svojih močeh pomagajo.

Nov obračun osebnih dohodkov bodo verjetno spremljale določene pomanjkljivosti. Zato prosimo vse delavce, naj vse to sprejmejo z razumevanjem in morebitne spremembe in napake sporočijo v OBRAČUN OSEBNIH DOHODKOV, kjer jih bomo odpravili.

Renata PEČNIK

Prva vaja

Osvajanje Raduhe (Foto: Franc Kodela)

Šport - rekreacija planinstvo

Kaj pa ima planinstvo skupnega s športom bo marsikdo vprašal. No, o tem nimam namena razpravljati, čeprav bi se dalo marsikaj reči. Tokrat bi želel spomniti, da imamo tudi v naši delovni organizaciji precej močno planinsko skupino. Res je, da je v skupini le manjše število članov aktivnih, res pa je tudi, da nekateri delajo izven skupine, torej v matičnem Planinskem društvu Ptuj pa tudi v okviru meddruštvenega sodelovanja.

Vem, marsikateri se bo nasmešnil in povedal zbadljivo »gora ni nora — nor je tisti, ki gre gor«. Toda vse takšne želim spomniti še na verz Gregorčičeve pesmi »Tedadaj nazaj, nazaj v planinski raj«. Vsekakor je treba reči in priznati, da je človek od pradednine sem iskal v gorah zavetje, pomoč, zdravje, sprostitve, samoto in samopotrjevanje. V današnjem zmaterializiranim času nam je sprostitve še kako potrebna, vendar si je ne upamo privoščiti zaradi pehanja za pridobivanjem materialnih dobrin, včasih pa tudi v sebi trpimo zaradi pehanja za prestiž. O ugodnem vplivu gora na zdravje, sprostitve in dobro počutje, vas ne nameravam prepričevati, o tem se morate prepričati sami, imate pa za to vse možnosti.

Delo naše planinske skupine

Prejšnja leta smo pisali skoraj o vsaki izvedeni akciji, zadnji dve leti, ko je skupina delala bolj organizirano pa je vedno zmanjkalo časa za pisanje. Ker razmišljamo, da bi se ob sedanjem pomanjkanju bencina, ko bomo »prisiljeni« biti več doma, želelo vključiti več delavcev v delo skupine, navajamo, kje so bili planinci naše skupine v zadnjih dveh letih. Lani so obiskali: Celjsko kočo in Svetino, Ble-

Piknik mladih

Vedno znova in znova se slišijo kritike, da osnovne mladinske organizacije ne delajo dovolj dobro, da se ne znajo organizirati, da mladi v DO »spiijo«. Toda ali je res tako? Ali je tako tudi v naši delovni organizaciji?

V naši DO se zadnji 2 leti mladinska dejavnost krepi, dobiva drugačno obliko, saj so po TOZD-ih organizirane OO ZSMS kakor tudi v DSSS. Precej dosledno se tudi izvajajo postavljeni programi aktivnosti po posameznih TOZD-ih. Res pa je, da se mladi med sabo še nismo dovolj spoznali. Toda odkar smo začeli organizirati razne delovne akcije, proslave in tudi poskrbeli za razvedrilo, je zblíževanje in sodelovanje vse večje.

Eno izmed takšnih srečanj mladitv v DO je bilo tudi v petek 5. novembra 1982 v lovskem domu LD Ptuj pri Pinčarjevem mlinu v Turnišču, kjer je bil v lovskem domu organiziran piknik za vse mlade naše delovne organizacije. Kljub mrzlemu vremenu in oddaljenosti lovskega doma od mesta Ptuja se je zbralo kar lepo število mladincev. Kdo pa se ne bi razveselil ob prijetni glasbi in toplih pečenih kostanjih? Tudi vino je prispevalo svoj veseli del,

Ubogí »pek« nikakor ni uspel speči dovolj kostanjev za vse »prestradane« udeležence piknika

da se je marsikdo lahko do solz nasmeljal. Tudi za resen pogovor se je našel čas. Ugotovili smo, da je bilo še marsikaj narejenega, vendar še zmeraj premalo. Mladi so izrazili željo, da bi bilo potrebno še več sodelovanja na športnem področju ter več povezovanja s samoupravnimi organi DO. Potrebna bi bila tudi moč-

nejša vodstva, ki bi uspešneje kontaktirala s samoupravnimi organi ter iznašala probleme, s katerimi se v današnjem težkem času srečuje mladi človek. Postati bi morali bolj aktivni in se tudi izobraževati za samoupravljaljske funkcije. Seveda vse to zahteva dodatno energijo ter dodatne obremenitve, ki pa jih mla-

di človek gotovo ima v zadovoljivih meri.

Srečanje je minilo v veselem razpoloženju in mladi smo sklenili, da naj bo takšnih trenutkov še več, kajti kjer je veselje, je tudi prijateljstvo! Vse pa je potrebno tudi kot delovna spodbuda.

D. B.

goš — bolnico Franja — Visoko, Kope na Pohorju, Korošico v Kamniških Alpah, Triglav, Uršljo goro in Lisco v lastni organizaciji, udeležil pa so se še večjega števila izletov v organizaciji matičnega društva ali drugih skupin. Skupno je skupina opravila 145 aktivnosti.

V letošnjem letu so planinci naše skupine obiskali: Resevno, Čemšeniško planino, Raduho ter opravili izredno zahtevno turo v Julijskih Alpah (v kraljestvu Triglava), in sicer Kriški podi — Razor — Prisojnik — Vršič. Tudi letos so posamezni člani sodelovali še v matičnem društvu ali samoiniciativno obiskali razne vrhove od Pohorja do Jalovca, ki je simbol slovenskih planincev.

Seveda pa posamezni člani PP planinske skupine podvzemajo tudi druge akcije. Tako je na primer vodnik Jože Pojenk iz Mesne industrije vodnik več izletov drugih planinskih skupin, sam pa sem vodil planinski šoli v Stopercih in Majšperku, v okviru meddruštvenega sodelovanja.

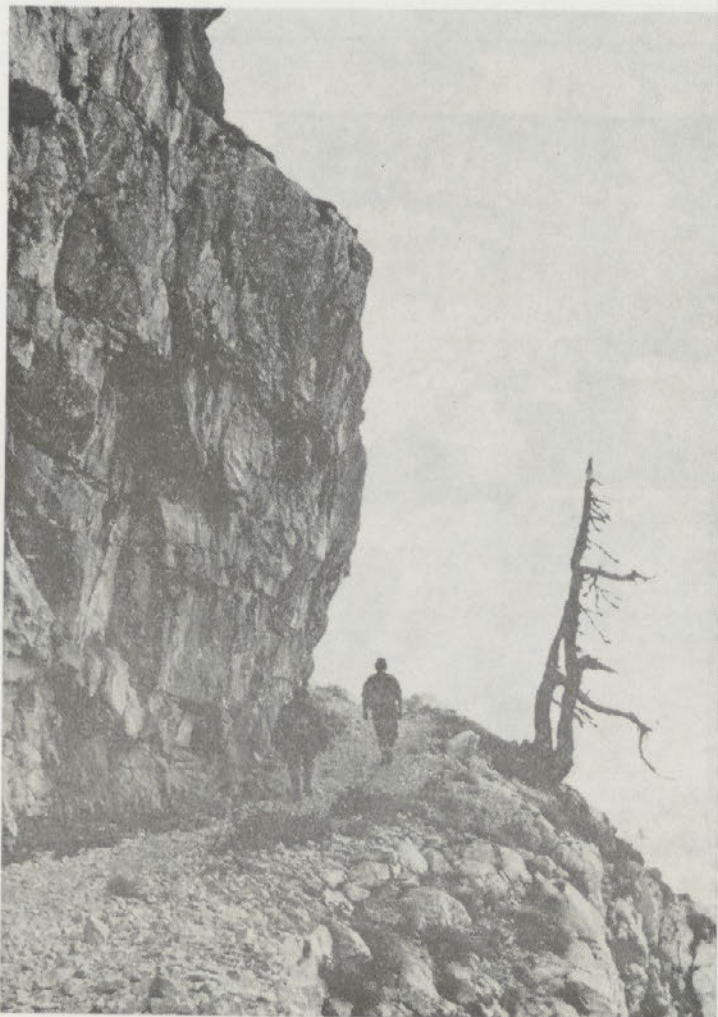
V letošnjem letu še načrtujemo zimski pohod na Pohorje in konec decembra občni zbor skupine, ki bo verjetno na gori Oljka, kjer bomo pregledali opravljeno delo in sprejeli program dela za prihodnje leto. Da je opravljenega več dela kot lani je že znano, da pa bi bil program čimbolj pester vabimo k sodelovanju vse, ki jim je kaj do lepe narave.

Za vse tiste, ki bi želeli sodelovati pa informacija, da planinsko skupino pri Perutnini vodi Franc Kodela, namestnica pa je Anica Drevenšek, tajniške zadeve rešuje Frančka Cvetko, blagajno pa vodi Kristina Brglez.

Da bi bili o akcijah sproti obveščeni, bomo v vsaki številki objavljali sprotne programe, seveda pa se boste morali za točen datum in pogoje tudi pozanimati pri vodstvu skupine. Vsekakor vam želimo v prihodnje veliko užitkov in sprostitev v vedno lepem planinskem svetu.

L. C.

Povratek s Triglava (Foto: L. C.)

— Vsak vidi človeka le takrat, ko ne dela; ko pa dela ga nihče.

x x x

— Če bi vsi delali tako kot bi morali, bi verjetno zmanjkalo dela.

x x x

— Ste že pogruntali, da tisti, ki lahko kadijo na delovnem mestu več naredijo.

— Če piješ kavo v drugem oddelku, te že vsi postrani gledajo, posebno predpostavljeni.

x x x

— Pustite delavca pri miru vsaj takrat, ko pije kavo — saj si jo je res zaslužil.

